

Archiv obce Hubenov

1903–1945 (1946)

Inventář

EL NAD č.: 72

AP č.: 219

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Plasy 2010

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce fondu	3
II. Vývoj a dějiny fondu	6
III. Archivní charakteristika fondu	6
IV. Stručný rozbor obsahu fondu	6
V. Záznam o uspořádání fondu	6

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých pramenů a literatury	7
Příloha č. 2: Seznam použitých zkratk	9

Inventární seznam	10
--------------------------	----

Tiráž	13
--------------	----

I. Vývoj původce fondu

Správa nad vesnickým obyvatelstvem spočívala do roku 1850 v rukou vrchnosti. V roce 1848 došlo ke zrušení poddanství, a tím i patrimoniální (vrchnostenské) správy, která pokračovala ve své úřední činnosti ještě po přechodnou dobu do roku 1850. Místo vrchnostenských panství se tak staly základem správy místní obce, a to na základě Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170 ze dne 20. března 1849, které stanovilo jako nejnižší články územní samosprávy obce. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí, s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada.

V každé obci byly zřízeny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorčí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních.

Činnost obecní samosprávy byla zahájena v roce 1850, když začaly fungovat i nově zřízené státní politické úřady. Po pádu absolutismu a vydání Říjnového diplomu byl roku 1862 vydán rámcový říšský obecní zákoník, který měl v některých svých ustanoveních přímou platnost, zatímco jiné jeho předpisy byly realizovatelné prostřednictvím zemských prováděcích zákonů. V roce 1863 vešlo v platnost obecní zřízení a řád volební pro Slezsko a v roce 1864 i pro Moravu a Čechy. Tato zřízení se vztahovala na všechny obce s výjimkou statutárních měst a v mnohém navazovala na Stadionovo prozatímní obecní zřízení. Podrobněji rozváděla ustanovení o místní obci a její působnosti (samostatné a přenesené), o osobách v obci, o působení obecního výboru, představenstva, o dohledu nad obcí, o spojení obcí, o hospodářství obecním atd.

Po vzniku ČSR bylo nutné novelizovat ustanovení o volebním řádu i o obecním zřízení, což se stalo zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb. Podle novely stálo v čele obce obecní zastupitelstvo (dřívější obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dřívější obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními. Kromě toho byly v obcích zřizovány obecní komise, z nichž komise finanční a letopisecká byly ustavovány obligatorně, založení jiných komisí záviselo na rozhodnutí zastupitelstva. Nově zavedenou institucí se stal také obecní trestní senát, složený ze starosty a dvou členů obecní rady, který vykonával trestní působnost obce. Pokud zemský úřad rozpustil obecní zastupitelstvo, bylo povinností příslušného okresního úřadu stanovit pro obec přechodný orgán, a to vládního komisaře nebo správní komisi. Mimořádný orgán pak vedl správu obce až do volby nového obecního zastupitelstva.

Pravomoce obecní samosprávy však byly po roce 1918 postupně omezovány posilováním vlivu státních úřadů, což pokračovalo i v období existence Protektorátu Čechy a Morava. Volby do zastupitelstev se od roku 1938 nekonaly a uvolněná místa byla obsazována kandidáty, které schvaloval úřad německého oberlandráta. Volba starostů byla potvrzována říšským protektorem, později rovněž oberlandráty, a orgány německé moci měly rozhodující slovo i v záležitostech schvalování dosazených vládních komisařů, členů zastupitelstev nebo obecních správních komisí. Na základě vládního nařízení č. 4 ze dne 5. května 1945 obecní úřady zanikly a byly nahrazeny místními národními výbory.

Obec Hubenov leží 11,5 km jižně od Manětína na stejnojmenném katastrálním území v nadmořské výšce 540 m. Název vsi byl pravděpodobně odvozen příponou -ov od adjektiva hubený, které označovalo chudobu zdejšího obyvatelstva. První historicky doložená zmínka o vsi pochází z roku 1538, kdy byla majetkem pánů z Rabštejna. Snad ještě v témže roce, nebo v roce 1542 byla prodána společně se zámkem Vrtba, vesnicemi Lhotka a Mostice Šebestiánovi Markvartovi z Hrádku na Nekmíři. Jeho potomek Diviš Markvart z Hrádku přišel kvůli účasti na povstání českých stavů (1618–1620) o panství Bělá se statky Nekmír a Podmokly. Konfiskovaný majetek (vyjma statku Podmokly) získal Vilém Vřesovec z Vřesovic. Po smrti jeho syna Jana Vikarta bylo zadlužené bělské panství roku 1659 prodáno Janu Vilémovi Kyšperskému z Vřesovic. Poslední mužský potomek tohoto rodu Jan Maxmilián zemřel v roce 1755. Jeho dcera Sylvie, provdaná

hraběnka z Klenového, musela o dva roky později pro velké dluhy panství prodat plaskému klášteru. Po jeho zrušení se panství dostalo pod správu náboženského fondu, a to až do roku 1827, kdy je koupil Klement Václav Lothar Metternich-Winneburg, který byl v roce 1850 poslední patrimoniální držitel Hubenova.

V novém územněsprávním členění připadla místní obec Hubenov do kraje Plzeňského, soudního okresu Manětín v politickém okrese Kralovickém. V roce 1857 je Hubenov uváděn jako osada obce Horní Bělá, ale na základě vyhlášení c. k. místodržitele pro Čechy došlo v roce 1876 k rozdělení obce Horní Bělá ve dvě místní obce – Horní Bělou a Hubenov. Obec Hubenov zahrnovala od počátku 20. století ještě samotou Kostelík.

Hubenov patřil do obvodu fary v Dolní Bělé, kam docházely zdejší děti do školy. Od počátku 20. století máme doloženy neúspěšné snahy obce o zřízení vlastní školy. Od roku 1922 navštěvovali žáci z Hubenova nově zřízenou českou státní menšinovou školu v Zahrádce, podporovanou odborem Národní jednoty pošumavské pro Zahrádku se sídlem v Hubenově. Této menšinové škole byla podřízena česká mateřská škola (opatrovna) v Hubenově, která zahájila činnost v roce 1933. Po záboru českého pohraničí v roce 1938 se stala Zahrádka součástí Říše a česká škola byla zrušena. Někteří její žáci poté přešli do Obecné školy v Dolní Bělé. Hubenovské obecní zastupitelstvo se tak rozhodlo obnovit svoji žádost o povolení vlastní školy, ale pravděpodobně vzhledem k nepříznivé finanční i politické situaci nebyly nakonec v této věci podniknuty žádné další kroky. Opatrovna v Hubenově podléhala od roku 1938 správě Obecné školy v Dolní Bělé a během okupace byla zrušena.

Poštovní úřad, telegraf, telefon a četnická stanice se nacházely rovněž v Dolní Bělé. Nejbližší železniční stanice byla umístěna v Kaznějově na trati plzeňsko-březenské. Obcí vedla okresní silnice kaznějovsko-bělsko-hůrecká, jejíž úsek z Horní Bělé do Hubenova byl vybudován přibližně v letech 1906–1911. Na této okresní silnici byla v Hubenově ještě vystavěna odbočka k obci Lhotka.

V Hubenově žilo převážně české obyvatelstvo. Většinou se jednalo o drobné zemědělce, z nichž někteří docházeli za prací do továren v Kaznějově a Horní Bříze. Ve zdejším obecním zastupitelstvu tak působili především zástupci strany republikánské a sociálně demokratické. Představitelé obce ustanovovali své členy do Místní školní rady v Dolní Bělé a od roku 1922 do Místního školního výboru v Zahrádce. Obec také od roku 1922 přispívala na provoz Lidové školy hospodářské v Dolní Bělé. Dále byl volen ohledač masa a dobytka, noční hlídač, knihovník, lesní hospodář, hajný a honební výbor. Kromě finanční komise fungovaly komise hospodářská, obilní, stížnostní, stavební, osvětová, pro odhad nemovitostí a soupis hospodářských podniků, zdravotní, požární a bezpečnostní. V roce 1933 byla založena pamětní kniha a prvním kronikářem se stal František Eret, který vedl zápisy do roku 1938. Funkce kronikáře pak zůstala během okupace neobsazena.

K nemovitému jmění obce patřily mimo jiné domky čp. 7 (obecní kovárna) a čp. 9 (chudobinec). V roce 1937 bylo v obci založeno družstvo pro elektrizaci a začalo se se stavbou transformátoru. O rok později pak byla elektrifikace dokončena. Obecní zastupitelstvo investovalo i do požární ochrany, když v roce 1937 zakoupilo motorovou stříkačku pro zdejší sbor dobrovolných hasičů, založený roku 1925.

Činnost obecního úřadu byla ukončena v roce 1945 ustavením místního národního výboru.

Počet obyvatel a počet domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	83	neuvedeno
1869	108	12
1880	113	15
1890	128	16
1900	132	18
1910	116	19
1921	112	19
1930	109	22

Seznam doložených starostů

Václav Jícha	1904 ?–1906 ?
Jan Čech	1907–1909
František Eret	1909–1912 ?
Jan Čech	1912 ?–1917 ?
Václav Jícha	1917 ?–1919
Václav Vaiz	1919–1927
Vilém Kraus	1919–1938
Josef Mařík	1938–1945 ?

II. Vývoj a dějiny fondu

Fond Archiv obce Hubenov 1903–1945 (1946) tvoří archiválie vzniklé z činnosti Obecního úřadu v Hubenově. Jedná se o 6 úředních knih, 5 podacích protokolů a 1 karton spisů. Z dochované písemné dokumentace není zřejmé, kde a jakým způsobem byl materiál v době existence obecního úřadu ukládán.

Dne 5. září 1955 provedl okresní archivář Jaroslav Vavřík prohlídku a skartaci písemností na MNV v Hubenově a vybraný materiál obecního úřadu převzal do okresního archivu. K jeho zapsání do knihy přírůstků došlo dodatečně v roce 1996 pod číslem 937. Pamětní kniha založená v roce 1933 nebyla do okresního archivu nikdy předána. V době zpracovávání fondu se nacházela na Obecním úřadě v Horní Bělé. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích má k dispozici její fotokopii.

III. Archivní charakteristika fondu

Původcem archivního fondu AO Hubenov je Obecní úřad v Hubenově. Pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického pokynu Archivní správy MV (Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj. AS/1-284/2000).

V roce 1955 provedl okresní archivář Jaroslav Vavřík prohlídku a skartaci písemností na MNV v Hubenově. O rok později vybraný materiál obecního úřadu hrubě uspořádal. Josef Pankraz pak v roce 1961 vyhotovil soupis písemností.

Posteriora ve fondu tvoří záznamy MNV v podacím protokolu inv. č. 8. Kniha inv. č. 2 obsahuje nejen zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva, rady a finanční komise, ale i pokladní deník obce za léta 1921–1922. Během inventarizace nebyly vyřazeny žádné písemnosti.

Celkový rozsah fondu činí 0,32 bm. Zápisy ze schůzí obecního výboru (zastupitelstva), rady a finanční komise (inv. č. 1–3) byly zařazeny do I. kategorie, ostatní archiválie do II. kategorie. Písemnosti jsou psané česky, výjimku tvoří pouze několik německých tiskopisů z období protektorátu. Archiválie se až na drobná poškození prachem nacházely v době zpracovávání fondu ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Písemnosti fondu AO Hubenov poskytují poměrně mnoho informací o fungování zdejší obecní samosprávy, ale i o hospodářské a finanční situaci obce v 1. pol. 20. století. Cenné jsou zejména zápisy ze schůzí obecního výboru (zastupitelstva), rady a finanční komise. Další údaje o činnosti obecního úřadu, událostech v obci či o společenském a spolkovém životě lze získat v pamětní knize z let 1933–1960, jejíž originál je uložen na Obecním úřadě v Horní Bělé.

V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky

Fond Archiv obce Hubenov 1903–1945 (1946) uspořádala Kateřina Nová a Zuzana Kliková. Inventář zpracovala Zuzana Kliková v červenci 2009 a čistopis pomůcky zhotovila v lednu 2010 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 4. ledna 2010

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Seznam použitých pramenů a literatury

- Amtliches deutsches Ortsbuch für das Protektorat Böhmen und Mähren.* Prag, 1940.
- Bukačová, I. – Fák, J. a kol. *Severní Plzeňsko I. Historicko-turistický průvodce č. 7.* Plzeň, 1996.
- Dundera, J. A. *Království české statisticky-polohopisně popsané. I. díl – Kraj plzeňský.* Praha, 1845.
- Dyk, J. *Popis politického okresu Kralovického.* Praha, 1886.
- Flögel, J. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře.* Praha, 1933.
- Hledíková, Z. – Janák, J. – Dobeš, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost.* Jihlava, 2005.
- Chytil, A. *Chytilův místopis Československé republiky.* Praha, 1931.
- Kočka, V. *Dějiny politického okresu Kralovického.* Kralovice, 1930.
- Kotyška, V. *Úplný místopisný slovník Království českého.* Praha, 1895.
- Nováková, B. a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla A–N.* Praha, 1991.
- Palacký, F. *Podrobný popis Království českého.* Praha, 1848.
- Pamětní kniha obce Hubenov 1933–1961 [fotokopie].* Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, 2009.
- Profous, A. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. I. díl – A–H.* Praha, 1951.
- Reichsgesetzblatt*, 1849.
- Reichsgesetzblatt*, 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).
- Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850–1970.* Praha, 1970.
- Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, 1919 (částka 16., 31. 1. a 7. 2.).
- Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, 1945 (částka 3., 5. 5.).
- Schwarz, F. *Výklad zákona obecního: zřízení obecní a řád volení v obcích.* Praha, 1898.
- Seznam míst v Království českém.* Praha, 1872.
- Seznam míst v Království českém.* Praha, 1886.
- Seznam míst v Království českém.* Praha, 1893.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1907.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v Čechách. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha, 1934.

Sýkora, M. – Drozda, R. *1873–2003. Plzeňsko-březenská dráha 130 let.* 2003.

Tereziánský katastr český. Praha, 1964.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Vitoušová, M. – Kamenická, E. – Hubka, P. *Školy v Zahradce 1888–1975: inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 32]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, 1984.

Zákoník zemský Království českého, 1877 (částka I., 7. 3.).

Zákony a nařízení pro Království české, 1864 (částka 2., 16. 4.).

Zetek, F. J. *Popis politického okresu Kralovického.* Kralovice, 1932.

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854.

Seznam použitých zkratek

AO	Archiv obce
MNV	Místní národní výbor
MV	Ministerstvo vnitra

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. ev. jednotky
I. Knihy			
1	Zápisy ze schůzí obecního výboru (zastupitelstva), rady a finanční komise (25. 3. 1904–12. 2. 1928)	1904–1928	K 1
2	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva, rady a finanční komise (8. 2. 1928–8. 4. 1930) Pokladní deník (1921–1922)	1921–1930	K 2
3	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva, rady a finanční komise (20. 3. 1930–15. 2. 1939)	1930–1939	K 3
II. Spisový materiál			
1. Registrurní pomůcky			
4	Podací protokol (2. 1. 1929–13. 12. 1935)	1929–1935	R 1
5	Podací protokol (3. 1. 1936–22. 4. 1940)	1936–1940	R 2
6	Podací protokol (22. 4. 1940–14. 10. 1941)	1940–1941	R 3
7	Podací protokol (9. 10. 1941–26. 5. 1944)	1941–1944	R 4
8	Podací protokol (26. 5. 1944–10. 2. 1946)	1944–1945 (1946)	R 5
2. Spisy			
9	Rozpočet obce na rok 1944	1944	N 1
10	Pojistné smlouvy	1941–1944	N 1
11	Stavba silnic	1903–1915	N 1
12	Elektrifikace obce	1937–1941	N 1
13	Trestní listy	1930–1942	N 1
14	Školské záležitosti	1924–1941	N 1
15	Daně přímé a činžovní	1924–1926	N 1
16	Žádosti o změnu říšských hranic	1938	N 1
17	Zemědělské záležitosti	1925–1945	N 1
18	Lesní hospodaření a pronájem honitby	1915–1942	N 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. ev. jednotky
---------	-------	---------------	-----------------

III. Účetní materiál

1. Účetní knihy

19	Hlavní kniha	1942	K 4
20	Hlavní kniha	1944	K 5
	Pokladní deník	1921–1922	K 2
21	Pokladní deník	1944	K 6

2. Účty

22	Účet obce	1911	N 1
23	Účetní uzávěrky	1927–1943	N 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Hubenov
Značka fondu:	AO Hubenov
Časový rozsah:	1903–1945 (1946)
Počet evidenčních jednotek:	12 (6 úředních knih, 5 podacích protokolů a 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	23
Rozsah v bm:	0,32 bm (úřední knihy – 0,11 bm, podací protokoly – 0,10 bm, karton – 0,11 bm)
Stav ke dni:	4. 1. 2010
Zpracovatelé archivního fondu:	Kateřina Nová, Zuzana Kliková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Zuzana Kliková
Počet stran:	13
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Martina Matušková

dne 4. 1. 2010 – č. j. SOAP/060-4/2010